הִלְכוֹת קְרִיאַת סֵפֶר תּוֹרָה סִימָן קמו קמז

מִדְּאוֹרַיְתָא, שֶׁצָּרִיךְ לְכַוֵּן וּלְשָׁמְעָם מִפִּי הַקּוֹרֵא. (יד) * וְהַנָּכוֹן שֶׁבְּכָל הַפָּרָשִׁיּוֹת (טו) רָאוּי לַמְדַקְדֵּק בִּדְבָרָיו לְכַוֵּן דַּעְתּוֹ וּלְשָׁמְעָם מִפִּי הַקּוֹרֵא: ג 'אָסוּר לְסַפֵּר (טז) כְּשֶׁהַמַּפְטִיר קוֹרֵא בַּנָּבִיא עַד שֶׁיַּשְׁלִים, כְּמוֹ בַּסֵּפֶר תּוֹרָה: ד (יז) כאֵין צָרִיךְ לַעֲמֹד (ה) מְעֻמָּד (יח) בְּעֵת שֶׁקּוֹרִין בַּתּוֹרָה, (ו) (יט) (וְיֵשׁ מַחְמִירִין וְעוֹמְדִין, (כ) וְכֵן עָשָׂה מַהֲרַ"ם (שו"ת מהר"ם מרוטנברג ד"פ סי' תקד)) (מרדכי פרק רבי אליעזר דמילה (שנת סי' תכב)):

י רַבִּי יְרֻחָם נָתִיב ב' (ח"ג). כ טור בְּשֵׁם רַב שַׁר שָׁלוֹם.

קמז דִּינֵי גְּלִילַת סֵפֶר תּוֹרָה. וּבוֹ ח' סְעִיפִים:

א (א) אאָסוּר לֶאֱחֹז (ב) סֵפֶר תּוֹרָה (ג) עָרֹם בְּלֹא מִטְפַּחַת. הַגָּה: וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּהוּא הַדִּין (ג) שְׁאָר כִּתְבֵי (ד) קֹדֶשׁ

א מִגְלָה ל"ב (ע"א).

בְּאֵר הֵיטֵב

ד (ה) מְעֻמָּד. אֲפִלּוּ הָעוֹמְדִים עַל הַבִּימָה, דְּאֵין צָרִיךְ לַעֲמֹד מִפְּנֵי הַסֵּפֶר תּוֹרָה אֶלָּא כְּשֶׁאָדָם נוֹשְׂאָהּ אֲבָל כְּשֶׁמֻּנַּחַת בִּמְקוֹמָהּ אֵין צָרִיךְ לַעֲמֹד, וּבִשְׁעַת בִּרְכַּת הַתּוֹרָה צְרִיכִין הַכֹּל לַעֲמֹד דְּהָוֵי דָּבָר שֶׁבִּקְדֻשָּׁה. מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ו) ט"ז (סק"א) עַיֵּן יַד אַהֲרֹן (הגב"י): (ו) וְיֵשׁ מַחְמִירִין. וּבֵין גַּבְרָא לְגַבְרָא שָׁרִי לְכֻלֵּי עָלְמָא. בַּ"ח (סי' קמא ס"א):

א (ג) עָרֹם. בַּ"ח (ס"א) וּמָגֵן אַבְרָהָם (ריש הסימן) כָּתְבוּ דַּאֲפִלּוּ בְּעַמּוּדִים אָסוּר לֶאֱחֹז אִם לֹא עַל יְדֵי מִטְפַּחַת אוֹ דָּבָר אַחֵר עַיֵּן שָׁם, וְהַפְּרִי חָדָשׁ וְהַיַּד אַהֲרֹן (הגב"י) חָלְקוּ וְכָתְבוּ דִּנְהִי כְּשֶׁהוּא עָרֹם אָסוּר לֶאֱחֹז בְּעַמּוּדָיו, אֲבָל כְּשֶׁהוּא כָּרוּךְ בְּמִטְפַּחַת פְּשִׁיטָא דְּשָׁרֵי לֶאֱחֹז בְּעַמּוּדֵי הַסֵּפֶר תּוֹרָה אֲפִלּוּ בְּלֹא הַמִּטְפַּחַת, וְכֵן כָּתַב הַט"ז (סק"א) דְּלֹא רָאִינוּ אֲפִלּוּ מֵהַמְדַקְדְּקִים לִזָּהֵר מִלִּגַּע בְּעַמּוּדֵי סֵפֶר תּוֹרָה בְּלִי הָפְסֵק עַיֵּן שָׁם, וְעַיֵּן בְּמַהֲרַ"י מִטְּרַאנִי חֵלֶק א' סִימָן קל"ו וּבִתְשׁוּבַת פָּנִים מְאִירוֹת (ח"א) סִימָן ע"ו:

(ג) קֹדֶשׁ. וְדַוְקָא כְּשֶׁכְּתוּבִין אַשּׁוּרִית עַל הָעוֹר וּבִדְיוֹ, וְאִם כֵּן יָפֶה כָּתַב רַמָ"א דְּלֹא רָאָה מִיָּמָיו מִי שֶׁחָשַׁשׁ לָזֶה, דִּסְפָרִים שֶׁלָּנוּ אֵין כְּתוּבִים בְּאֹפֶן זֶה, וּמַה שֶּׁכָּתַב כָּאן

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

שֶׁכָּתְבוּ דְּאֵינוֹ עִקָּר, וּפָרָשַׁת פָּרָה הוּא מִדְּרַבָּנָן, מִכָּל מָקוֹם לְעִנְיָן זֶה מִסְתַּבְּרָא דְּגַם לְדִידְהוּ לֹא מְקִלִּינַן כָּל הַקֻּלּוֹת הַנַּ"ל: (יד) וְהַנָּכוֹן שֶׁבְּכָל הַפָּרָשִׁיּוֹת וְכוּ'. רְצוֹנוֹ לוֹמַר אֲפִלּוּ לְהַעֲבִיר הַסִּדְרָא שְׁנַיִם מִקְרָא וְאֶחָד תַּרְגּוּם בִּשְׁעַת הַקְּרִיאָה אֵינוֹ מִן הַמֻּבְחָר, אֶלָּא רָאוּי לְדַקְדֵּק וְלִשְׁמֹעַ מִפִּי הַקּוֹרֵא מִלָּה בְּמִלָּה: (טו) רָאוּי לַמְדַקְדֵּק בִּדְבָרָיו. וּפְרִי חָדָשׁ כָּתַב דְּמֵעִקַּר הַדִּין הוּא שֶׁאָסוּר לַעֲסֹק בְּשׁוּם דָּבָר, (טו) וַאֲפִלּוּ בִּשְׁנַיִם מִקְרָא וְאֶחָד תַּרְגּוּם בִּשְׁעַת הַקְּרִיאָה, וַאֲפִלּוּ אִיכָּא עֲשָׂרָה דְּצָיְתִי זוּלָתוֹ, וְכֵן הֵבִיא מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ה) בְּשֵׁם שְׁל"ה (מסכת שבת נר מצוה אות יג) שֶׁמַּחְמִיר בָּזֶה, אֶלָּא צָרִיךְ לִשְׁתֹּק וְלִשְׁמֹעַ הַקְּרִיאָה מִפִּי הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר, וְכֵן דַּעַת הַגְּרָ"א בְּמַעֲשֵׂה רַב (סי' קלא) [וּמִכָּל מָקוֹם (טז) לִקְרוֹת שְׁנַיִם מִקְרָא וְאֶחָד תַּרְגּוּם אוֹ עִם פֵּרוּשׁ רַשִׁ"י בֵּין גַּבְרָא לְגַבְרָא מֻתָּר אֲפִלּוּ לְדֵעָה זוֹ]. וְהַמָּגֵן אַבְרָהָם (שם) הֵבִיא בְּשֵׁם מַטֵּה מֹשֶׁה (סי' רנ) דְּנָכוֹן לִקְרוֹת בְּלַחַשׁ מִלָּה בְּמִלָּה עִם הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר, דִּבְלֹא זֶה אִי אֶפְשָׁר לְכַוֵּן וְלִשְׁמֹעַ וְכֵן כָּתְבוּ (יז) כַּמָּה אַחֲרוֹנִים: ג (טז) כְּשֶׁהַמַּפְטִיר קוֹרֵא וְכוּ'. עַיֵּן לְקַמָּן סִימָן רפ"ד סָעִיף ג' דְּצָרִיךְ לְכַוֵּן גַּם לְבִרְכוֹת הַמַּפְטִיר וְלַעֲנוֹת אַחֲרֵיהֶם אָמֵן, עַיֵּן שָׁם: ד (יז) אֵין צָרִיךְ לַעֲמֹד וְכוּ'. וַאֲפִלּוּ הָעוֹמְדִים עַל הַבִּימָה, דְּאֵין צָרִיךְ לַעֲמֹד מִפְּנֵי סֵפֶר תּוֹרָה אֶלָּא כְּשֶׁאָדָם נוֹשְׂאָהּ, אֲבָל כְּשֶׁמֻּנַּחַת בִּמְקוֹמָהּ אֵין צָרִיךְ [עַיֵּן בְּרֵישׁ סִימָן קמ"א (ס"א) דְּדַוְקָא הַקּוֹרֵא וְהָעוֹלֶה לַתּוֹרָה צְרִיכִין לַעֲמֹד]. וְכֵן אֲפִלּוּ כְּשֶׁאֶחָד תּוֹפְסָהּ בְּיָדוֹ, כְּגוֹן בְּעֵת שֶׁקּוֹרִין הַהַפְטָרָה, כֵּיוָן שֶׁהוּא (יח) יוֹשֵׁב בִּמְקוֹמוֹ אֵין צָרִיךְ לַעֲמֹד לְפָנֶיהָ אֲפִלּוּ הֵם בְּתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁלָּהּ עַל הַבִּימָה. וְדַע דִּבְעֵת שֶׁנּוֹשְׂאִין אוֹתָהּ חַיָּב לַעֲמֹד לְפָנֶיהָ (יט) עַד שֶׁתִּתְכַּסֶּה מֵעֵינָיו אוֹ עַד שֶׁיַּגִּיעֶנּוּ הַמּוֹלִיכָהּ לִמְקוֹמָהּ, וַאֲפִלּוּ סְמִיכָה עַל אֵיזֶה דָּבָר אָסוּר, דִּסְמִיכָה כִּישִׁיבָה: (יח) בְּעֵת שֶׁקּוֹרִין בַּתּוֹרָה. וּבִשְׁעַת (כ) אֲמִירַת בָּרְכוּ וַעֲנִיַּת בָּרוּךְ ה' הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד, א]לְכֻלֵּי עָלְמָא צְרִיכִין לַעֲמֹד, דְּהוּא דָּבָר שֶׁבִּקְדֻשָּׁה: (יט) וְיֵשׁ מַחְמִירִין וְעוֹמְדִין. כָּתַב הַפְּרִי חָדָשׁ וְהַגְּרָ"א דְּהָעִקָּר כַּסְּבָרָא הָרִאשׁוֹנָה וְכֵן נָהֲגוּ, וְהַבַּ"ח בְּסִימָן קמ"א (ס"א) כָּתַב דְּגַם הַמַּהֲרַ"ם מוֹדֶה דְּמִדִּינָא שָׁרִי, אֶלָּא דִּסְבִירָא לֵהּ דְּרָאוּי לְהַדֵּר וְלַעֲמֹד מִפְּנֵי שֶׁצָּרִיךְ הָאָדָם לְהַעֲלוֹת בְּדַעְתּוֹ כְּשֶׁשּׁוֹמֵעַ הַקְּרִיאָה מִפִּי הַקּוֹרֵא כְּאִלּוּ קִבְּלָהּ אוֹתָהּ שָׁעָה מֵהַר סִינַי, וּבְהַר סִינַי הָיוּ כָּל יִשְׂרָאֵל עוֹמְדִין כְּדִכְתִיב (דברים ה ה) 'אָנֹכִי עֹמֵד בֵּין ה' וּבֵינֵיכֶם' וְגוֹ'. וּמִי שֶׁהוּא אִישׁ חַלָּשׁ וְקָשֶׁה לוֹ לַעֲמֹד וְעַל יְדֵי זֶה אֵין דַּעְתּוֹ מְיֻשֶּׁבֶת לְכַוֵּן הֵיטֵב לְקוֹל הַקּוֹרֵא, יֵשׁ לוֹ לֵישֵׁב [שַׁעֲרֵי אֶפְרַיִם (שער ד ס"ט)]: (כ) וְכֵן עָשָׂה מַהֲרַ"ם. וּבֵין גַּבְרָא לְגַבְרָא לְכֻלֵּי עָלְמָא שָׁרִי לֵישֵׁב [אַחֲרוֹנִים]:

א (א) אָסוּר לֶאֱחֹז וְכוּ'. בַּגְּמָרָא (מגילה לב.) אָמְרִינַן דַּעֲבוּר זֶה נִקְבָּר עָרֹם מִמִּצְוָה זוֹ, דְּהֵינוּ שֶׁאֵין לוֹ שָׂכָר שֶׁל אוֹתָהּ מִצְוָה, (ג) וְהַכַּוָּנָה, שֶׁאִם אָחַז וְקָרָא בּוֹ, אֵין לוֹ שָׂכָר מִקְּרִיאָה, וְכֵן אִם אֲחָזוֹ לְגוֹלְלוֹ אוֹ לְהַגִּיהוֹ. וַאֲפִלּוּ נְגִיעָה בְּעָלְמָא בְּיָדוֹ לְסֵפֶר תּוֹרָה עֲרֻמָּה אָסוּר. וְכָל זֶה דַּוְקָא כְּשֶׁאֵין צֹרֶךְ, אֲבָל כְּשֶׁיֵּשׁ צֹרֶךְ לְתִקּוּן הַסֵּפֶר תּוֹרָה לִתְפֹּר קְצָת וּלְדַבֵּק בְּדֶבֶק מַטְלִית וְכַדּוֹמָה, הֵיכָא דְּלֹא אֶפְשָׁר רַשַּׁאי [פְּרִי מְגָדִים (מש"ז סק"א)], (ד) וּמִכָּל מָקוֹם טוֹב שֶׁיִּטֹּל יָדָיו תְּחִלָּה. אֲבָל כְּשֶׁאֵין צֹרֶךְ, אֲפִלּוּ בִּנְטִילַת יָדַיִם יֵשׁ לְהַחְמִיר, כְּמוֹ שֶׁמְּסַיֵּם הָרַמָ"א: (ב) סֵפֶר תּוֹרָה עָרֹם. אִם לֹא עַל יְדֵי בֶּגֶד הַמַּפְסִיק. וְעַל כֵּן בְּעֵת שֶׁגּוֹלְלִים הַסֵּפֶר תּוֹרָה קֹדֶם קְרִיאָה אוֹ בִּשְׁעַת הַגְּבָהָה, שֶׁלִּפְעָמִים נִמְשָׁכִים יְרִיעוֹת הַסֵּפֶר תּוֹרָה, וּבִכְדֵי לְהַשְׁווֹת הַיְרִיעָה אוֹחֲזִים בְּרָאשֵׁי הַיְרִיעוֹת לִמְשֹׁךְ אוֹתָם לְמַעְלָה אוֹ לְמַטָּה כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה שָׁוֶה מִבַּחוּץ, (ג) אֲזֵי צָרִיךְ לִזָּהֵר שֶׁלֹּא יֹאחַז בַּיְרִיעוֹת בְּיָד עֲרֻמָּה, אֶלָּא צָרִיךְ הַפְסָקַת טַלִּית אוֹ מִטְפַּחַת לְהַפְסִיק בֵּין יָדָיו לִירִיעוֹת הַסֵּפֶר תּוֹרָה. (ד) וּבְעַמּוּדֵי הַסֵּפֶר תּוֹרָה יָכוֹל לֶאֱחֹז בְּלֹא מִטְפַּחַת, (ה) וְיֵשׁ מַחְמִירִין וְכוֹרְכִין עַמּוּדֵי הַסֵּפֶר תּוֹרָה בְּקַצְווֹת הַטַּלִּית בִּשְׁעַת הַגְּבָהָה, וּבְמָקוֹם שֶׁלֹּא נָהֲגוּ הַכֹּל לַעֲשׂוֹת כֵּן, (ו) אַף מִי שֶׁרוֹצֶה לְדַקְדֵּק בָּזֶה יַעֲשֶׂה בְּדַעַת שֶׁלֹּא יַרְגִּישׁוּ בָּזֶה בְּנֵי אָדָם, מִשּׁוּם יֻהֲרָא: (ג) שְׁאָר כִּתְבֵי קֹדֶשׁ. וְדַוְקָא (ז) כְּשֶׁכְּתוּבִים אַשּׁוּרִית עַל הַקֶּלֶף וּבִדְיוֹ כְּסֵפֶר תּוֹרָה, אֲבָל סְפָרִים

בַּאוּר הֲלָכָה

וְעוֹסֵק אֲפִלּוּ בְּדִבְרֵי תּוֹרָה, וּלְדַעַת הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ שָׁם הֲלֹא מִצְטָרֵף בְּמֵה שֶׁיּוֹשֵׁב שָׁם בְּבֵית הַכְּנֶסֶת לְחוּד וְכַמְבֹאָר שָׁם בְּמָגֵן אַבְרָהָם סָעִיף קָטָן ח' וְעַל כָּרְחָךְ דִּקְרִיאָה חֲמִירָא טְפֵי. [וּמִזֶּה בָּאֱמֶת נִפְשָׁט סְפֵקָא דִּפְרִי מְגָדִים (סי' נה א"א סק"ח) שֶׁהֵבֵאתִי לְעֵיל בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה סִימָן נ"ה סָעִיף קָטָן ל"ג שֶׁמִּסְתַּפֵּק לְעִנְיָן קְרִיאַת הַתּוֹרָה אִם יָשַׁן מְהַנֵּי, וּמִדִּבְרֵי בַּעַל הֲלָכוֹת גְּדוֹלוֹת וְרִי"ף מַשְׁמַע דְּלֹא מְהַנֵּי]:

* וְהַנָּכוֹן שֶׁבְּכָל הַפָּרָשִׁיּוֹת וְכוּ'. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה דִּבּוּר הַמַּתְחִיל רָאוּי וְכוּ'. וְהִנֵּה כָּל זֶה הַסָּעִיף הוּא תּוֹכַחַת מְגֻלָּה לְאוֹתָן הָאֲנָשִׁים הַמַּפְקִירִין אֶת נַפְשׁוֹתָם וּמְסַפְּרִין בְּשִׂיחָה בְּטֵלָה בְּעֵת הַקְּרִיאָה, אִם בֵּין גַּבְרָא לְגַבְרָא שֶׁהַסֵּפֶר סָתוּם אָסוּר לְסַפֵּר עִם חֲבֵרוֹ (וּלְכַמָּה פּוֹסְקִים אָסוּר אֲפִלּוּ בְּדִבְרֵי תּוֹרָה), כַּמָּה יִגְדַּל הָאִסּוּר בְּעֵת שֶׁהַסֵּפֶר פָּתוּחַ שֶׁבִּזָּיוֹן הוּא כְּשֶׁמַּסִּיר אָזְנוֹ מִלִּשְׁמֹעַ דְּבַר ה'

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(טו) אִם לֹא מִי שֶׁתּוֹרָתוֹ אֻמָּנוּתוֹ, וּבִזְמַנֵּינוּ לֵיכָא תּוֹרָתוֹ אֻמָּנוּתוֹ וְכַנַּ"ל: (טז) הַגָּהוֹת מַיְמוֹנִיּוֹת (תפילה פי"ב אות ז) וְכֵן כָּתַב בְּשַׁעֲרֵי אֶפְרַיִם (שער ד סי"ב): (יז) לְבוּשׁ (סי' רפה ס"ה) (ודרה"ח) [וְדִבְרֵי חֲמוּדוֹת] (ברכות פ"א אות לט) וְשֻׁלְחַן עֲצֵי שִׁטִּים (סי' ו ס"ה אות יח): ד (יח) וּבִפְרִי מְגָדִים (סי' קמא מש"ז סק"ג) כָּתַב דַּאֲפִלּוּ הוּא עוֹמֵד עִמָּהּ (כְּגוֹן בְּעֵת שֶׁמַּזְכִּיר הַחַזָּן נְשָׁמוֹת) גַּם כֵּן אֵינוֹ מְחַיָּב אָז לָקוּם לְפָנֶיהָ כֵּיוָן שֶׁהַחַזָּן עוֹמֵד עִמָּהּ בְּמָקוֹם אֶחָד, וּלְפִי זֶה הוּא הַדִּין בְּעֵת שֶׁפּוֹתְחִין הָאָרוֹן כִּי הֲלֹא בְּכָל זֶה בִּמְקוֹמָהּ מַנַּחַת, וְהָעוֹלָם נוֹהֲגִין בְּכָל זֶה לַעֲשׂוֹת הִדּוּר לַתּוֹרָה וְלַעֲמֹד. וְעַיֵּן בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סי' קמט סק"א) שֶׁדַּעְתּוֹ דִּבְעַת הַגְּבָהָה מְחַיָּבִין הַכֹּל לַעֲמֹד אַף שֶׁהִיא בִּרְשׁוּת אַחֶרֶת, וְטַעֲמוֹ דַּהֲרֵי הוּא מַגְבִּיהַּ לְהַרְאוֹתָהּ לָעָם וּמְחַיָּבִין לְכַבְּדָהּ: (יט) שַׁעֲרֵי אֶפְרַיִם (שער י ס"ג): (כ) ט"ז (סק"א) וְאֵלִיָּה רַבָּה (סק"ד) וּשַׁעֲרֵי אֶפְרַיִם (שער י ס"ט) דְּלֹא כְּמָגֵן אַבְרָהָם (סק"ו):

א (א) תּוֹסָפוֹת (ד"ה בלא): (ג) שַׁעֲרֵי אֶפְרַיִם (שער י סט"ו): (ג) אַף שֶׁנָּטַל יָדָיו מִקֹּדֶם [ט"ז (סק"א) בְּשֵׁם הָרַמָ"א וְשַׁעֲרֵי אֶפְרַיִם (שם)]: (ד) ט"ז (שם) וְכֵן מְצַדֵּד אֵלִיָּה רַבָּה (סק"א) וְהַגְּרָ"א וְדֶרֶךְ הַחַיִּים (דין הנהגת העולה לקרות ס"ב) וּמָגֵן גִּבּוֹרִים (אלף המגן סק"א) וְשַׁעֲרֵי אֶפְרַיִם (שם) וְכֵן פָּשַׁט הַמִּנְהָג דְּלֹא כְּמָגֵן אַבְרָהָם (ריש הסימן) וְסִיעָתוֹ: (ס) הַבַּ"ח (ס"א) וּמָגֵן אַבְרָהָם (שם): (ו) נוֹדַע בִּיהוּדָה (מהדו"ק) חֵלֶק אֹרַח חַיִּים סִימָן ח' וְשַׁעֲרֵי אֶפְרַיִם (שם): (ז) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"א) וְאֵלִיָּה רַבָּה (סק"א) וּמָגֵן גִּבּוֹרִים (אלף המגן סק"ב) דְּלֹא כְּפָנִים מְאִירוֹת (ח"א סי' עו):

ליקוטי דברי הרב: א] בשו"ע הרב (סי' נו ס"ה) מביא שיש אומרים שא"צ לעמוד כשעונין קדיש וברכו, ויש אומרים שצריך לעמוד, וטוב לחוש לדבריהם.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah